ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЦИЗМІВ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Н. В. БІЛОУС, кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів та природокористування України

E-mail: bilounat@gmail.com
<https://orcid.org/00000-0003-1038-4629>

С. С. САЛЬНИК, бакалавр філології,
Національний університет біоресурсів та природокористування України

E-mail: salnik.sof@gmail.com
<https://orcid.org/00000-0002-7711-7317>

Анотація. У статті досліджено причини засвоєння німецькою мовою значної кількості іноземних запозичень, зокрема слів, запозичених з англійської мови (англіцизмів), та особливості їх використання в німецькомовному лінгвістичному просторі. Розглядається досить нове лінгвістичне явище денгліш, яке з'явилося в повсякденні, публіцистичній сфері та художніх і наукових творах німецької мови в результаті активного змішання двох мов – англійської та німецької. Досліджуються особливості вживання денглішу та вплив цього явища, яке також називають «мовою молоді», на функціонування певних лексичних одиниць та граматичних структур в німецькій мові. Змішування двох мов значним чином впливає на кількість лексичних та граматичних помилок, які роблять носії мови та люди, які її вивчають, у мовленні та на письмі. Також приділено значну увагу проблемам перекладу англіцизмів у німецькомовних текстах українською мовою та факторам, які сприяють якісній підготовці фахівців мовознавчої сфери. Особливо цікавим є дослідження вживання англіцизмів у сучасному медіапросторі Німеччини. Через стрімке зростання впливу соціальним мереж та платформ на більшість аспектів життя сучасного суспільства, англійська мова, як інтернаціональна, проникає до постійного лексикону багатьох мов, зокрема німецької, стаючи мовою та вигідним засобом комунікації більшості медіадіячів, більше відомих під назвою «influencers». Особливо виразно ця мовна інтеграція спостерігається на платформі Youtube, де й був проведений аналіз деяких англіцизмів, які часто вживають у німецькій мові.

Ключові слова: англіцизми, німецька мова, англійська мова, адаптація, денгліш, лінгвістика.

Актуальність дослідження. Мова – це поняття, яке постійно змінюється. Найпопулярнішим та найпоширенішим способом збагачення та розширення словникового запасу мови є утворення нових термінів завдяки запозиченням. Запозичення слів, термінів, як процес, є властивим для кожної мови й невід'ємним для лексичного складу німецької мови, тому ця тема завжди залишається актуальною. Так як нові слова, потрапляючи до лексичного складу іншої мови, зазвичай майже не змінюють свою форму, вважається, що вони без проблем закріплюються в пам'яті носіїв іншої мови, тобто досить легко інтегруються в інше мовне середовище. У минулому збагачення мови відбувалося за рахунок запозичень із латинської та французької мов, та вже з XIX сторіччя джерелом поповнення стала англійська мова. Англіцизми стали активним джерелом збагачення лексики сучасної німецької мови. Вони називають нові поняття й явища, використовуються як синоніми. Сьогодні увага лінгвістів до іншомовної, а саме англійської лексики пояснюється багатьма гносеологічними та лінгвістичними причинами, а актуальність таких досліджень зумовлюється

використанням запозичень у всіх сферах людської діяльності, швидкою адаптацією запозичених слів і їх активізацією в мовленні. Кожен перекладач, філолог або викладач німецької мови під час своєї мовної практики буде мати справу зі словами і виразами, які мають іншомовне походження і, на мій погляд, їхнє вміння ідентифікувати, зрозуміти та правильно інтерпретувати саме ці мовні одиниці стане вагомим показником глибини їхніх знань та навичок.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процес поповнення лексичного запасу німецької мови через англійські запозичення вивчали досить багато дослідників. Так, Т. Паничюк досліджувала насамперед причини активної інтеграції англіцизмів, особливості процесу їхньої адаптації та способи їх проникнення до німецької мови. Питанням семантичної адаптації англіцизмів у сучасній німецькій мові займалася також В. Котвицька. О. Слаба описувала англо-американізми в лексико-семантичній системі сучасної німецької мови, зокрема в галузі економіки. Значну увагу цьому питанню приділяли й німецькі мовознавці, такі як Г. Фінк та В. Бехет-Царнос, які присвятили

свої праці англіцизмам у галузі економіки й реклами. М. Адлер також вивчала форму та частоту вживання англійських запозичень у німецьких та шведських засобах масової інформації. Бродер Карстенсен та Ульріх Буссе розпочали укладати словник англіцизмів, який в 1993 – 1995 рр. вийшов у трьох томах. Співавторами також були Регіна Шмуде та Клаус Гнутцман. Р. Глан досліджував англіцизми в німецькій мові на прикладі молодіжного сленгу та вимову англіцизмів на німецькому телебаченні. Усі ці дослідження зібрали надзвичайно цінну інформацію, щодо походження, використання та інтерпретації англіцизмів у німецькій мові, яка є обов'язковою для вивчення спеціалістами у сфері лінгвістики [7, с. 140].

Мета дослідження. Проаналізувати складнощі, з якими можуть зіштовхнутися мовознавці при перекладі англійських запозичень у німецькомовних текстах українською мовою.

Матеріали і методи дослідження включають як глибокий аналіз походження англіцизмів у німецькій мові, так і аналіз причин та способів їх активної інтеграції з метою ідентифікації проблем їхнього перекладу й, відповідно, пошуку найкращих способів їх розв'язання.

Результати. Існують різні тлумачення терміну "запозичення" в науковій літературі. Під запозиченням варто розуміти, перш за все, слова або словосполучення, які перенесені з первинної мови в мову – реципієнт в результаті мовних контактів з подальшою асиміляцією в новому мовному середовищі [2, с. 140]. Англіцизми – це запозичення з англійської мови (британської англійської, американської англійської, а також з інших англомовних округів, таких як Канада, Австралія, Південна Африка тощо [3, с. 259].

Англіцизми можуть потрапляти до нової мови двома найголовнішими способами. Перший полягає в запозиченні цілого слова зі збереженням його повного значення (T-shirt, Job, Team, Manger). За другим способом нові слова утворюються за допомогою запозичених англійських компонентів, але безпосередньо в німецькій мові і набувають у ній нового значення (Showmaster, Discounter). Традиційно вчені виділяють зовнішні та внутрішні причини запозичення іноземних слів німецькою мовою. До зовнішніх причин належить спорідненість двох мов, яка є особливо помітною у випадку взаємодії німецької та англійської мов, які розвинулися із спільної германської основи (етимологічний чинник), зручність використання англійських слів, які в багатьох випадках є коротшими та зручнішими для вимови, ніж німецькі (морфологічний чинник) та бажання мовців шляхом використання англіцизмів, показати свою належність певному привабливому для них колу, продемонструвати свої знання актуальних питань та готовність до

змін, пов'язаних з міжнаціональними зв'язками (оціально-психологічний чинник) [3, с. 260].

До внутрішніх причин відносять (зокрема В. Янг) відсутність у рідній мові вдалого еквівалентного слова для нового предмета, явища або поняття, варіативність висловлювання, тобто використання англіцизмів може пояснюватися бажанням урізноманітнити висловлювання, ввести більше синонімів, надати тексту виразності та певного емоційного забарвлення, а також евфемізація. Англіцизми, як іншомовні компоненти мови, можуть використовуватися для зміни сприйняття небажаної інформації. Наприклад, використовуючи англійські слова dealer або high, говорячи про наркотичні залежності, носії свого роду "пом'якшують" їхні значення, адже в такому разі носієм ці слова буду сприйматися дещо віддалено, вони не передаватимуть суть певного негативного явища повною мірою [3, с. 260].

Денгліш. Через надзвичайно швидкі, інтенсивні темпи процесу активного вжитку англіцизмів в німецькомовному середовищі, у німецькому та англійському просторі почало з'являтися таке поняття як денгліш. Денгліш глибоко вкорінений у німецькій культурі. Термін для поєднання німецької мови, англіцизмів та псевдоангліцизмів існує ще з 1965 року. Денгліш (нім. Denglis, поєднання з deutsch – німецька і englisch – англійська), також англімецька мова – англо-німецький макаронізм, тобто змішання англійської та німецької мов за аналогією зі спанглішем, френглішем і рунглішем [2].

Найбільшої популярності англіцизми набули з кінця 1990-х – початку 2000-х років у сфері реклами, саме тому багато досліджень англіцизмів присвячені цій сфері. Використання «англімецької» вважалося модним і незвичайним. Деякі рекламні гасла не перекладалися зовсім (Nokia: Connecting people; Ford: Feel the difference; Nike: Just do it)

Іноді рекламні агентства вдавалися до змішання двох мов у своїх лозунгах, як бренд одягу Next, який використовував гасло "Next, Bitte". Проте поступово німецький ринок почав переходити на рекламу чистою німецькою мовою, адже виявилось, що велика частина населення не має належний рівень володіння мовою, щоб зрозуміти лозунги повною мірою. Так, гасло компанії Douglas "Come In and Find Out" (укр. «Зайди і дізнайся») сприймалося німцями як «Зайди і знайди дорогу до виходу», що лише зашкодило їхньому іміджу. Також активно використовуються запозичення у сфері кіноіндустрії, де англійські запозичення можуть сприяти заохоченню більшої кількості глядачів. Поширенням таке явище є також в музиці, особливо в молодіжних піснях [2].

Цікавим явищем німецької мови, яке виникло в результаті поширення денглішу та є надзвичайно актуальним для вивчення спеціалістами німецької лінгвістики є

псевдоангліцизми, тобто слова, які виглядають як запозичені англійські слова, але насправді не використовуються в англійській мові або ж мають в ній зовсім інше значення, наприклад:

- “Handy” (мобільний телефон). В англійській мові це слово має значення прикметника і означає “зручний або практичний”. Смартфон англійською мовою буде називатися “cell phone”.

- Вираз “Public Viewing”, що в німецькій мові означає публічна трансляція футбольних ігор, в англійській мові означає встановлення відкритої труни померлого, на його похоронах.

- “Fitnessstudios” – такого слова в англійській мові немає. Місце, де люди можуть зайнятися спортом, називають “gym”.

- Слів “Casting Shows” або “Showmaster” також немає в інших країнах. Адже в англійській мові зазвичай говорять “talent show” і “the host of the show”.

- “Body bags” мають значення рюкзака лише в Німеччині. Насправді ж це слово означає пакет для транспортування трупів [8].

Загалом, змішання мов викликало величезне невдоволення у різних верств населення. Така лінгвістична інтеграція поступово веде до втрати самоідентичності. Щоб цьому запобігти було створено філологічне об'єднання «Німецька мова» (нім. Verein Deutsche Sprache). Організація бореться за збереження мовних конструкцій, проводить різні міжнародні конкурси. Водночас існує й протилежна думка, яка вважає, що німецькі відповідники іноді не можуть передати усі тонкощі значення певних слів, тому використання англіцизмів є часто обґрунтованим.

Переклад англіцизмів у німецькомовних текстах українською мовою є досить складним та комплексним завданням. Важливим фактором вдалого перекладу буде належне володіння англійською мовою, без якого адекватне розуміння тексту буде неможливим. Не менш важливими є і фахові та фонові знання, або ж компетентність у самій предметній сфері перекладу. Перекладач, який працює з німецькими текстами та має перекласти іншомовні вкраплення в них, має також володіти не лише знаннями лексикології, граматики, стилістики та морфології мови, а й бути обізнаним в питанні співвідношення активного та пасивного словникового запасу певної мови. Тобто, необхідним є робота з новими електронними ресурсами та підручниками, постійне ознайомлення з актуальними публіцистичними, науковими статтями, слідування за новинами та світовими тенденціями як загальними, так і в окремих сферах життя та науки, для того, щоб виявити найбільш актуальні та поширені слова, словосполучення, вирази, які з'являються, описуючі нові реалії та зміни у суспільстві, і набувають активного вжитку [4, с. 204].

Безумовним є той факт, що англіцизми активно інтегруються в лексику німецькомовних текстів представлених численними статтями, творами, есе та навіть сучасною німецькомовною документацією. Проте, використання, розуміння та інтерпретація запозичених англійських слів у повсякденному мовленні також є дуже важливим аспектом дослідження явища влиття запозичень до німецької мови. Для того, щоб впевнитися в тому, що англійські запозичення активно використовуються в німецькому онлайн-просторі, зокрема в галузі розваг, достатньо лише звернути увагу на заголовки, якими підписують свої відео та намагаються залучити якомога більше глядачів відомі блогери платформи YouTube.

Ось в цьому заголовку (Рис. 1) ми бачимо, що перевагу було надано англійському слову Pool, хоча в німецькій мові є цілком загальновідомий відповідник das Schwimmbad.

Рис. 1.

Причиною цього міг бути той факт, що англійський відповідник є коротшим за досить довге та складне німецьке слово. У цьому випадку (Рис. 2) бачимо, що замість німецького відповідника die Wohnung використовується англійське, зокрема поширене в американській англійській мові слово Apartment, яке означає квартира.

Рис. 2

Окрім того, на рисунку 3 можемо побачити вираз Room Tour.

Рис. 3

Цей вираз набрав великої популярності у просторі YouTube ще з моменту його започаткування, адже одним з найпоширеніших видів контенту були так звані Room або Apartment tours, тобто тури по кімнаті або квартирі – відео, де блогери детально показують, де вони проживають, який дизайн має те чи інше місце. Це поняття також інтегрувалося і у німецькомовний YouTube, адже саме в переданій англійською мовою формі цей вислів був знайомий широкій аудиторії і міг бути швидко ідентифікований користувачам цієї платформи.

Висновки. Інтенсивний процес проникнення англіцизмів до німецької мови призвів до утворення цілої сукупності слів, які є суто англійськими, або ж слів, які можуть мати лише вид запозичених, або ж є гібридними. Дослідивши цю проблему, можна дійти висновку, що інтеграція таких слів до німецької мови та їх адаптація в новому мовному

середовищі відбувається досить просто та швидко. Для цього існує декілька причин, по-перше, англійські слова часто є коротшими та простішими для вимови ніж німецькі відповідники, по-друге, часто запозичення використовують для позначення тих понять, які не мають своїх назв у німецькій мові, по-третє, англіцизми можуть використовуватися як синоніми для урізноманітнення текстів та мовлення, по-четверте, вони вживаються для уникнення якихось неприємних ситуацій та непорозумінь.

Таким чином, стрімке збільшення кількості англіцизмів у слововживанні є актуальною тенденцією кількісного розвитку сучасної німецької мови за нових умов. Основною причиною появи таких слів слугують стрімкий розвиток науки і техніки, тенденція до глобалізації, проникнення новітніх технологій, результатів наукових відкриттів та інновацій у всі сфери повсякденного життя людей. Запозичені англійські слова у німецькій термінології отримують нове оформлення, зазнають повної інтеграції, що являє собою комплексний процес, який охоплює всі сторони існування та розвитку слів у мові. Лексика німецької мови зазнає особливого й інтенсивного впливу з боку англійської мови, насамперед її американського варіанта. У подальшій перспективі варто простежити динаміку вживання англіцизмів у німецькій термінології різних галузей.

Англо-американізація німецької мови, безперечно, належить до тем обов'язкового ознайомлення студентів-перекладачів та потребує подальших методичних та теоретичних розробок. Зокрема, перспективним видається вивчення, систематизація та осмислення досвіду перекладачів з німецької мови другої половини минулого століття в аспекті передачі ними англо-американських запозичень.

Список використаних джерел

1. Бунтурі Ю. В., Полянська Т. В., Ніконоров С. І., Лутай Н. В. Англіцизми в німецькій мові: плюси та мінуси, *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка*. Сер. Філологічні науки, мовознавство. 2018. С. 33–35.
2. Денглиш. веб-сайт. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Денглиш> (дата звернення: 09.09.2020).
3. Застровська С. О., Семенюк Т. П. Англіцизми та причини їх запозичення в сучасній німецькій мові, *Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского*. 2012. № 25, С. 258–264.
4. Івашкевич Л. С. Англо-американізація німецької мови та підготовка перекладачів, *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. Книга 3. 2014. С. 203–206.
5. Котвицька В. А. Адаптація англіцизмів у

сучасній німецькій мові, *Одеський лінгвістичний вісник*. Вип. 1. 2013. С. 62–67.

6. Падалка Р. М., Ратушна О. І. Використання англіцизмів у німецькій мові (на матеріалі німецьких молодіжних журналів). *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*: зб. матеріалів доп. учасн. VII Міжнар. наук.-практ. конф. Київ. 2016. С. 129–136.

7. Харламова Л. С., Тимченко С. В. Використання англомовних запозичень у німецькій термінології міжнародних авіаційних перевезень, *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2017. С. 140–142.

8. Englische Wörter in der Deutschen Sprachen. веб-сайт. URL: <https://www.leemeta-uebersetzungen.de> (дата звернення: 09.09.2020).

References

1. Bunturi, Yu. V., Polianska, T.V., Nikonorov S.I., Lutai N. V. (2018), Anhlitsyzmy v nimetskii movi: pliusy ta minusy, Reaersch Journal of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Series "Philology" (Linguistics), 33–35
2. Denglish. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Денглиш> (Last accessed: 09.09.2020)
3. Zastrovska, S. O., Semenyuk, T. P. (2012), Anglitsizmi ta prichini yikh zapozichennya v suchasniy nimetskiy movi. [Anglicisms and reasons for their adoption in the German language]. Uchenye zapiski Tavricheskogo natsionalnogo universiteta imeni V. I. Vernadskogo, 25 (64), 258–264
4. Ivashkevich, L. S. (2014), Anglo-amerikanizatsiya nimetskoï movi ta pidgotovka perekladachiv. [The Americanization of the German language and the education of interpreters]. Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia, Book 3, 203–206
5. Kotvitska, V. A. (2013), Adaptatsiya anglitsizmiv u suchasniy nimetskiy movi. [The adaptation of anglicisms in the German language]. Odeskiy lingvistichnyi visnik, Vol. 1., 62–67
6. Padalka, R. M. Ratushna, O. I. (2016), Vykorystannia anhlitsyzmiv u nimetskii movi (na materiali nimetskykh molodzhynykh zhurnaliv) [The usage of anglicisms in the German Language]. Dukhovnist Osobystosti: Metodolohiia Teorii i Praktyka, 4(73), 129–136
7. Kharlamova, L. S. Tymchenko, S. V. (2017), Vykorystannia Anhloimovnykh Zapozychen U Nimetskii Terminolohii Mizhnarodnykh Aviatyinykh Perevezhen. [The usage of English land words in the German aviation terminology]. Visnik Zhitomirskogo derzhavnogo universitetu imeni Ivana Franka, 2 (86), 140–142.
8. Englische Wörter in der Deutschen Sprachen. URL: <https://www.leemeta-uebersetzungen.de> (Last accessed: 09.09.2020).

TRANSLATION PROBLEMS OF ANGLICISMS OF GERMAN TEXTS IN THE UKRAINIAN LANGUAGE

N. V. Bilous, S. S. Salnyk

Abstract. *The article analyzes core reasons for the German language adaptation of a significant amount of foreign loan words, i. e. the words that were borrowed from the English language (anglicisms) and specificities of their usage in the German linguistic space. A big emphasis is also placed on the issues of the translation of anglicisms, that are often found in German texts, in the Ukrainian language and the factors that contribute to the high-quality preparation of pandits of the linguistic field.*

The purpose of the research is to analyze the difficulties which linguists may encounter when translating English loan words in German texts into the Ukrainian language.

Results of the research. *Anglicisms (i. e. English loan words) are widely used in many languages of the world, in the German language specifically, due to multiple reasons which include the loss of national self-identification after the Germany's defeat in the Second World War, the increase in the intensity of international relations and the influence of American culture among the German youth. Miscellaneous English words function as synonyms or shorter and easier alternatives to a lot of sophisticated and intricate German words, help people to identify themselves as a part of a certain group, name novelties which hasn't yet acquired their proper names in the German language and distance the speaker from the effect of some certain negative occurrences in the society. The translation of some English words in the German language can be rather difficult, since some of them have acquired another meanings and definition. The interaction of the two languages also causes people to make more grammar mistakes. The process of German adapting a lot of English words contributed to the merging of two languages which now has its own name – Denglish. This mix of English and German can now be seen in public writings, online blogs and articles as well as can be frequently heard in the streets of Germany since Denglish gradually becomes youth's language. The translation of these linguistic units can be very challenging due to various reasons such as the changes in the meanings of some words when they enter the vocabulary of another language, the absence of words naming certain items or occurrences in a receptor language and the irrelevance of some of the alternatives. It is very likely that every linguist, interpreter or German teacher will come across those land words on the daily basis throughout their whole career. Therefore it is crucial for scientists in this area to possess decent skills in translating these tricky linguistic units.*

Keywords: *anglicism, the German language, the English language, adaptation, Denglish, linguistics.*